

Muzejní čtvrtletník

Muzeum Českého ráje v Turnově

zdarma

číslo 1/2020, ročník XVII.

Jak se opravuje betlém?

Kolegové opravili betlém z Martinic - více na s. 5.

Výzkum starých cest

Informace o výzkumu starých cest najdete na s. 4.

Jak se dělá figurkář

Na s. 4 si můžete přečíst něco o jemné práci figurkáře.

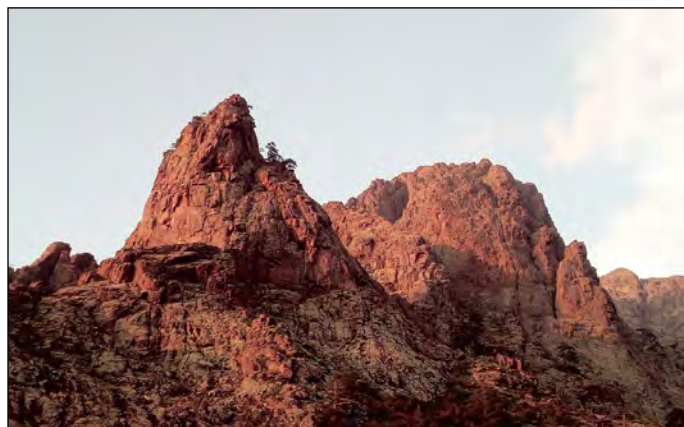
Co nás čeká a co bylo?

Přehled akcí a výstav i fotovzpomínky najdete na s. 8.

PUTOVÁNÍ ZA MINERÁLY – POČTVRTÉ

Od poloviny ledna bude probíhat již čtvrtý ročník cyklu geologicko-cestopisných přednášek s názvem *Putování za minerály*. Přednášky se budou řídit podobným modelem jako v předchozích letech, tzn., že základním kamenem všech povídání je cestování a geologie – návštěva mineralogických lokalit, sběr a nákup minerálů, geologický výzkum, těžba nerostných surovin nebo jen poznávání hor a místní geologie. To samozřejmě neznamená, že jsou přednášky určené jen odborníkům a milovníkům neživé přírody. Určitě si v nich najde své i prostý cestovatel, protože na mnoha fotografiích bude prezentována jak nádherná krajina, fauna a flóra,

tak i kultura a především zážitky samotných cestovatelů. Moji snahou je, aby byla náplň přednášek, co nejširší a nejpestřejší, takže i letos během cest po celém světě na-

vštívíme horské systémy, podíváme se na zajímavá naleziště minerálů, ale především poznáme nová, nepoznaná místa naší Země.

Program na s. 2

VYSTAVUJEME V PRAZE

Po loňské úspěšné výstavě historických prací z turnovské školy opět obsadily atraktivní galerii České spořitelny v Rytířské ulici v Praze šperky z Turnova. Díky snaze vedení České spořitelny a její kurátorky PhDr. Duni Panenkové prezentovat moderní design jsme se mohli v její galerii pochlubit výběrem toho nejlepšího z turnovských šperkařských sympozií. Pod názvem *Současný evropský šperk ze sbírek Muzea Českého ráje v Turnově* jsou v galerii v sugestivním technicistním ztemnělém prostoru vystaveny až do 25. února šperky zářící nejen stříbrem a drahými kameny, ale i barvami alternativních materiálů, a především neotřelými nápady. Jak už jsme si zvykli, umělecké výkony a jedinečné projekty doceníme, až

Pokračování na s. 3

MASOPUST NA DLASKOVĚ STATKU

V sobotu 15. února 2020 se od 13.00 bude na Dlaskově statku v Dolánkách konat masopust. Všichni, kdo dorazí, se mohou těšit na bujarý rej masek, veselou hudbu, pořádné jídlo a dobré pití. Vlastní masky vítány!

Masopust na Dlaskově statku se snaží veřejnosti přiblížit atmo-

sféru vesnických veselíc, které se v minulosti v období od Tří králů do Popeleční středy odehrávaly. Jednalo se o čas zábav, radosti a dobrého jídla. V českém venkovském prostředí byl rozšířen zvyk masopustní obchůzky. Maškary chodily od stavení ke stavení,

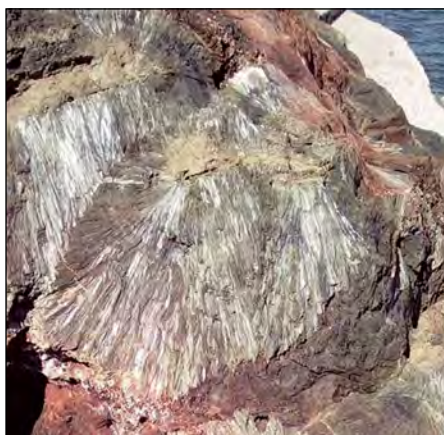
Pokračování na s. 3

PUTOVÁNÍ ZA MINERÁLY – PROGRAM

Dokončení ze s. 1

16. 1.: Toulky za nerostným bohatstvím Severní Ameriky. Jan Loun, AVX Corporation
Přednáška nás tentokrát zavede za přírodními zajímavostmi Severní Ameriky, přesněji na jihozápad USA a do Mexika. Mimo lokalit minerálů navštívíme významné národní parky, zavítáme na největší světovou burzu minerálů v Tucsonu a na závěr si povíme o dobrodružné cestě do proslulé jeskyně obřích krystalů Naica. To vše bude samozřejmě prokládáno dalšími cestopisnými zajímavostmi.

23. 1.: Korsika a Elba – perly Středomoří. Jan Bubal, Muzeum Českého ráje v Turnově
V létě jsme vyrazili na jeden z technicky nejnáročnějších treků v Evropě – přechod vysokohorského systému Korsiky. Tentokrát už jsem tak trochu tušil, do čeho jdu, ale přesto na nás čekalo mnoho nástrah, které musel člověk překonávat. Z Korsiky jsme přepluli na Elbu, abych tam sbíral minerály. Na ostrově je sběr a vývoz kamenů přísně zakázán, takže po zkušenostech z Ruska jsem

tam odjížděl s malou nejistotou. Jak jsem byl úspěšný a jestli jsem nějaké minerály dovezl, to se dozvíte na přednášce.

30. 1.: Almadén ve Španělsku – rtuť do celého světa. Jakub Trubač, PŘF UK v Praze

V rámci přednášky se přesuneme do jednoho z největších rtuťových dolů na světě. Sice je již zavřený, nicméně jeho sláva žije dodnes. Pojďme se podívat do hlubin Země

a objevit jaké minerální bohatství se ukrývá v Almadénu.

6. 2.: Jizerské hory – na povrchu i v podzemí. Jan Mertlík, bývalý pracovník CHKO JH

Jizerské hory leží blízko, a proto míváme pocit, že je důvěrně známe. Uvidíte, že i zde se nachází mnoho neznámého, zvláště pokud se budeme dívat očima geologa. Najednou si všimneme hornin, které Jizerské hory tvoří – žuly, metamorfované horniny, vulkanity. Přírodním bohatstvím, které z nich pochází, nejsou jen safíry z Jizerky, ale i v minulosti těžené rudy nebo samotné žuly, na kterých můžeme obdivovat zajímavou morfologii. Přijďte poznat neznámé kouty našeho regionu.

13. 2.: Přes gulagy za minerály. Jaromír Tvrďý, G E T s.r.o.

Přednáška o jedné výpravě za vzácnými nerosty do Magadanské oblasti v Rusku, místních lidech, přírodě a mineralogických muzeích v podání jednoho z nejlepších českých mineralogů.

Jan Bubal

OHLÉDNUTÍ ŘEDITELKY ZA ROKEM 2019

Konec roku a začátek nového má v sobě kus nostalgie i jistou symboliku. A protože nový rok začíná, řada z nás bilancuje a zároveň přemýšlí o tom, co a jak dál. Rok 2019 byl pro mne a všechny mé kolegy po pracovní stránce velmi náročný, ale zároveň také úspěšný. Myslím, že něco podobného nás v turnovském muzeu dlouho nepotkalo – naposledy na počátku 90. let, kdy jsme se snažili vybudovat potřebné zázemí muzea, kanceláře pro odborné pracovníky, postavit depozitáře, zajistit zabezpečení sbírek, nastavit nutná pravidla pro jejich uložení a ochranu, zahájit práce na rekonstrukci chátrajících objektů a hlavně – vytvořit zásadní koncepci rozvoje muzea. Ale to většina z mých kolegů nepamatuje, protože v té době v muzeu ještě nepracovali. Rok 2019 byl jiný. Většina z toho, co jsme na počátku 90. let chtěli, a co jsme si v muzeu naplánovali, byla hotova – možná se nám povedlo i trochu víc. Ale nám to nestačilo. Proto jsme se rozhodli poslední z objektů, který potřeboval zásadní rekonstrukci, nejen opravit, ale dát mu novou tvář a novou obsahovou náplň. Nebylo to jednoduché, trvalo to od nápadu k cíli téměř osm let – ale v roce 2019 jsme i tento záměr dokončili. Podařilo se nám opravit další muzejní objekt a v něm vybudovat novou stálou expozici Horolezectví – Z Českého ráje na vrcholy světa, jedinou muzejní expozici s touto obsahovou náplní u nás. Nebyla to procházka růžovým sadem, byly chvíle, kdy jsme byli trochu bezradní, kdy

nám docházela energie, kdy jsme pochybovali. Ale důležité bylo, že jsme to nevzdali. Expozici jsme otevřeli v září a do konce roku – tedy za čtyři měsíce provozu, ji navštívilo téměř 20 tisíc návštěvníků. To je pro mne obrovská radost, a zároveň potvrzení, že to byl dobrý záměr, a že to stálo za to. Ale v roce 2019 jsme nepracovali jen na horolezecké expozici. Část muzejního týmu se podílela na výtvarném řešení a obsahové náplni nové stálé expozice Kittelova domu. Expozice byla otevřena v červenci a byla završením dlouhodobé sanace a opravy tohoto výjimečného historického objektu. Archeologické pracoviště muzea významně přispělo k záchraně kostela svaté Alžběty v Jilemnici a zároveň se podílelo na nové expozici Krkonošského muzea, prezentující výsledky tohoto výzkumu. Mimořádně, kolega Prostředník získal za tento počín hlavní cenu Národního památkového ústavu. Vedle těchto projektů jsme realizovali řadu výstav, které měly své spokojené návštěvníky. Expandovali jsme s výstavami i do jiných zařízení, v Praze a v Jičíně. V průběhu roku jsme uspořádali celou řadu dalších akcí – workshopů, přednášek, exkurzí, programů pro děti i seniory. Odborné oddělení muzea nezahálelo ani na práci spojené se zpracováním a prezentací sbírkových fondů. Z dotačních programů MKČR, IROP, CÍL III. a Města Turnov probíhaly práce spojené s digitalizací a restaurováním sbírek, zpracování sbírky J. V. Scheybala, dokumentace pojizerských betlě-

mů ve sbírkách muzeí regionu, dokumentace tradičních řemesel v regionu, rekonstrukce části expozice mineralogie, i některé výstavní projekty. I to je obrovská práce nejen pro ty, kteří tyto grantové projekty řeší, ale i pro ty, kteří kontrolují a dohlížejí na čerpání financí.

Všechny tyto aktivity včetně zajištění běžné každodenní činnosti muzea jsou výsledkem kvalitní týmové práce muzea, která nás zavazuje pokračovat, a na všech projektech dál pracovat. Chceme zahájit postupnou rekonstrukci domu čp. 72, kde budou umístěny konzervátorské dílny, přednáškový sál, údržbářská dílna, ale především slibovaná výstavní síň Viléma Heckela. Chystáme tři významné ediční počiny, které budou výsledkem výzkumné práce našich odborných pracovníků. Plán výstav na rok 2020 slibuje jak výstavy muzejního charakteru, tak výstavy výtvarné. Je toho ještě hodně co připravujeme, máme „našlápnuto“ jako nikdy. Nemyslím to nijak namyšleně. Právě naopak, jsem nadšená, že se muzeu daří a vděčná všem svým kolegům, že odvádějí kvalitní práci, která přináší přidanou hodnotu, která dává smysl. Jsem ráda, že je turnovské muzeum institucí, o které se ví, což potvrzuje zájem ze strany návštěvníků, kterých v roce 2019 zavítalo do muzea téměř 60 tisíc, i zájem odborné veřejnosti. To je určitě ta nejlepší odměna pro všechny, kterým se práce v této instituci nestala jen zaměstnáním, ale i koníčkem a posláním.

Vladimíra Jakoubčová

VYSTAVUJEME V PRAZE – SOUČASNÝ EVROPSKÝ ŠPERK

Dokončení ze s. 1

když zaujmou v zahraničí. To platí i v našem případě. Unikátní šperky z turnovských symposií viděla veřejnost už v řadě evropských zemí a Spojených státech, ale po výstavě *Šperk a drahokam* v Moravské galerii v Brně, která proběhla v roce 1992, je to teprve druhá velká retrospektiva v Česku. Možná je pro někoho překvapivé, že výstava současného šperku vzbudila mezi návštěvníky ještě větší zájem veřejnosti než historické klenoty, jimiž turnovská škola oslňuje svět a Evropu od začátku 20. století. V pořadí druhá komentovaná prohlídka, plánovaná na 18. ledna, je už od konce listopadu obsazená. Opět se potvrzuje, že současnému divákovi je vtipný design a myšlenka bližší než drahocenné materiály a řemeslná

virtuozita, kterou dnes už málokdo dokáže docenit. Připomnělo mi to situaci z výstavy *Bijoux de Bohème*, kdy jsme v Bruselu v roce 1998 vystavili šperky a klenoty českých mistrů pěti století, včetně unikátních gotických kalichů nebo barokní diamantové monstrance ze svatovítského pokladu, ale „tváří“ výstavy publikované na bruselském plakátu a pozvánce se stala brož Libuše Hlubučkové, kterou vytvořila na šperkařském sympoziu v Turnově roku 1986. Ta pochopitelně nemůže chybět ani nyní v Praze a spolu s ní je k vidění dalších 132 prací významných autorů z Čech, Evropy i zámorí. Proto, budete-li mít chvíli v centru Prahy a uvítáte-li klidné zákoutí a dobře stravitelný umělecký zážitek, neváhejte.

Miroslav Cogan

MASOPUST NA STATKU

Dokončení ze s. 1

zahrály, zazpívaly, zatančily si s hospodářem i hospodyní a za své výkony byly obdarovány sladkou, slanou i ostřejší tekutou odměnou. Na Turnovsku bychom mezi tradičními maskami našli slaměného, medvěda, smrtku, cikánku, kobylu, bábu s nůši, nevěstu s ženichem, komika a mnohé další. Čas masopustu vrcholil posledním den – o masopustním úterý. S příchodem popeleční středy nastával přísný čtyřicetidenní půst, který trval až do Velikonoc. Snad i proto si lidé, většinu roku velmi šetrní, doprávali o masopustu do sytosti.

Michaela Havelková

PRVNÍ ZÁŽITKY S NÁVŠTĚVNÍKY HOROLEZECKÉ EXPOZICE

Jsou to tři měsíce, co je otevřena expozice horolezectví, a já se zatím v její recepci nenudím. Toho jsem se nejvíce bála, že při čekání na návštěvníky nebudu mít co dělat, ale zatím je to spíš naopak a já nevím, co dřív. Za první dva měsíce jsem v expozici nikdy nebyla sama a návštěvníci se střídali jeden za druhým. Dopoledne sem chodí školky a školy, pro které je muzeum jeden z několika cílů při návštěvě Českého ráje. Pak je tu další kategorie návštěvníků – zájezdy různých spolků, domovů, sdružení, klubů atd. A odpoledne chodí spíše jednotlivci a páry. Občas někdo nahlédne jen na Sasíky a jde dále do muzea, ale málokdo okolo mě projde, aby mi tu nenechal nějakou vzpomínku spatřou s bývalou budovou. Například paní, která vzpomínala, jak si před „Sasíky“ kdysi přebírala občanský průkaz a které jen taktak neukápla slza dojetím, že se ještě může podívat na obraz v plné kráse. Vyprávěla mi, jak má se svými spolužáky stále dobré vztahy a že spolu jezdí na výlety. Nakonec odcházela se slovy „no tohle, až jim ukážu, to budou čumět.“ Jiná

paní s čtyřletým vnoučkem se zašla do expozice jen podívat, „když už ta vstupenka platí i sem,“ ale když na jedné fotografii v expozici našla svého tatínka, byla moc ráda a děkovala za možnost ukázat jej svému vnoučkovi. Také nás navštívilo i mnoho pamětníků, kteří mi tu někdy i hodiny vyprávějí o svých horolezeckých zážitcích, kamarádech a cestách, které vylezli. Vzpomínají na časy studií a celé prázdniny strávené ve Skaláku.

Největším, a pro mě až neuvěřitelným zážitkem jsou horolezecké přednášky a promítání. Zatím proběhly tři a pokaždé jsem byla překvapena jednak tím, kolik práce jejich organizace (kterou jsem dostala na starost) obnáší, ale ještě více tím, kolik lidí si dokáže udělat čas a přijít. Z toho mám opravdovou radost, a když se setkám s kladnými ohlasy, tak se doslova tetelím štěstím. Na první přednášce nás bylo 8 i s přednášejícím, dalšího povídání se zúčastnilo už 91 lidí! Takže co víc si přát, než abyste do našeho muzea a do horolezecké expozice stále rádi chodili.

Iveta Matoušová

KUDY SE JEZDIL DŘÍVE – Z TURNOVA DO KNĚŽMOSTU

Asi nikoho nepřekvapí, že se změnami, které provází všudypřítomnou modernizaci našeho světa, se silně změnily i komunikace. A není tím myšlen jen jejich samotný charakter, kdy v podloží vyježděné cesty, nanejvýš místy zpevněné kamenným dlážděním, vystřídal několikavrstvý, pevně uvalcovaný podklad s asfaltovým povrchem. V mnoha případech se změnila celá trasa. A je tomu tak i v případě Turnova a Kněžmostu.

Spojení Turnova s Kněžmostem pro obě aglomerace jistě nepatřilo mezi nejdůležitější, jelikož však obě v minulosti platily za centra svých panství (Turnov byl centrem rohožického, resp. hruboskalského panství, Kněžmost zase byla centrem a později i sídlem pro rytíře z Valečova), nemusíme pochybo-

vat o tom, že i mezi nimi byly čilé kontakty.

Z Turnova se cesta ubírala ve směru hlavní trasy na Prahu skrze Hradištskou bránu v Sobotecké ulici. V Ploukonicích se od ní odpoji-

la, aby pokračovala dnes částečně zaniklou cestou k Žehrovu, odkud komplikovaným skalním terénem Žehrovských lesů došla do Zakopané a přes Branžež do Kněžmostu. Do něho ovšem nepřicházela

Branžežskou ulicí jako nyní, ale přes vrch Přední hamry a dnešní ulici K cihelně, aby se vyhnula podmačenému terénu potoka Kněžmostky a jeho přítoku.

Existovala také nepochybně starší, avšak daleko „sušší“ varianta této cesty (více využívala hřebenu a vyhýbala se vodotečím). Ta se od hlavní cesty na Prahu odpojila již v Mašově, aby vystoupala na Hlavatici. Přes Konice a předpolí hradu Chlum-Kozlov pokračovala na Pohoř a říčku Žehrovku překonávala pod Olešnicí. S výše uváděnou variantou od Ploukonic se pak do jedné trasy spojovala u loveckého zámku Bellevue v Žehrovské oboře. (Na fotografii je zachycen hluboký úvoz částečně do skály zasekané cesty mezi Podpohoří a Pohoří).

Jiří Sajbt

JAK SE DĚLÁ FIGURKÁŘ

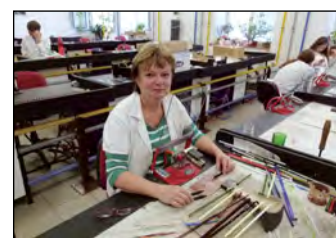
Pojizerská sklářská výroba je pojem, který proslavil náš region po celém světě. I přes ubývající počet sklářů a skláren zde stále působí velké množství lidí, kteří se se tímto rozmanitým řemeslem zabývají a pokračují v místní tradici. Mezi ně patří i Jiřina Štrynclová, která se nad stále hořícím kahanem věnuje výrobě skleněných figurek. Paní Štrynclová působí již 27 let jako mistr odborného výcviku na Střední škole řemesel a služeb v Jablonci nad Nisou (nyní na detašovaném pracovišti v Železném Brodě), kde učí budoucí figurkáře a figurkářky. Muzeum Českého ráje ji pro rok 2020 nominovalo na prestižní titul Mistr tradiční rukodělné výroby Libereckého kraje.

Co všechno musí žák ovládnout, aby se z něj stal dobrý figurkář? Podle slov a zkušeností paní Štrynclové je první krok pochopení principu, že sklo musí v ohni „poslouchat“ výrobce a nikoli naopak. V prvním pololetí prvního ročníku čeká nejtěžší úkol – děti se musí naučit práci s kahanem a ohněm. Žáci poznávají, kde kahan vytváří žár a jak do žáru dávat sklo, aby teklo v požadovaném místě. Učí se správné pohyby rukou. Začíná se stavováním skleněných tyček a následně se vytváří kulička. Kulička,

jak říká paní Štrynclová, je nejtěžší práce za celé tři roky učňovského oboru. Kdo zvládne kuličku, může se pustit do složitějších tvarů. V českém prostředí tvoří kulička základ veškerých dalších tvarů. Náročnost zvládnutí tohoto tvaru neškolenou rukou dokládá fakt, že většina učňů se tvar naučí až po 35 hodinách praxe. Tvar navazující na kuličku je kapička. Z kuličky a kapičky už lze vytvořit jednodušší figurky – zajíčka, tučňáčka, kočičku aj. Na žáky ve druhém ročníku čeká úkol osvojit si výrobu čtyřnohých zvířat, kde je důležité udržet si osu souměrnosti a ohlídat velikost a délku nohou, aby zvířátko dobře

stálo. Ve třetím ročníku se vyučují figurky zhotovené z několika samostatných částí. Například při výrobě lidské postavy se nejprve vytvoří hlava, která se následně odloží „na cihlu“. Následuje výroba těla a přitavení obou částí k sobě. Jeden ze složitějších postupů, které si žák osvojí v posledním učňovském roce studia, je dodělávání detailů „za studena“, kdy se menší části dodělávají na již vychladlou figurku. V případě tohoto postupu je důležité dodržet zásadu znovu nenahřívát vychladlý výrobek, který by tím praskl. Důvodem je velké pnutí, které při roztavení ve sklu vzniká.

Žáci si musí osvojit techniku natolik, aby se mohli věnovat sériové výrobě a dokázali vytvořit požadovaný výrobek přesných rozměrů a tvarů. Dostávají základy různých řemeslných postupů, kromě vlastní specializace – figurek se učí například foukání skla nebo výrobu vinutých perlí. Žáci se často věnují výrobě šperků. Pro absolventy takto specifického oboru není v současné době lehký úkol najít práci. Podle paní Štrynclové se ale schopný figurkář může stále dobře uživit. Je potřeba dbát na kvalitu a najít správnou hranici mezi cenou vlastního času a prodejní cenou výrobku. V současnosti je mezi lidmi největší poptávka po figurkách sezónních – nejčastěji betlémech. Stále oblíbená jsou také znamení zvěrokruhu. Nouze není ani o individuální zakázky.

A co vy, máte doma také skleněnou figurku od některého pojizerského skláře?

Michaela Havelková

NOVÁ ARCHEOLOGICKÁ LOKALITA POD KADEŘAVCEM

V červenci a srpnu minulého roku jsme prováděli záchranný archeologický výzkum na hranici katastru Modřišic v bývalém zemědělském areálu, nyní tiskárně Polygraf. Výzkum vyvolaly terénní úpravy v prostoru bývalé silážní jámy a v jejím těsném sousedství. Lokalita se nachází v mírném svahu svažujícím se severním směrem k záplavovému území Jizery. Podloží tvoří okrová jílovitá spraš a na úpatí pak leží říční sedimenty. Severovýchodně od zkoumané plochy protéká potok Kadeřávka. Prozkoumali jsme zde část lokality datované předběžně do starší doby železné (750–450 př. n. l.). Hned z počátku jsme byli překvapeni množstvím nálezů vyzvednutých ze zahlučených jam, kterých jsme napočítali úctyhodných 33. To je skutečně nečekané na tak malé ploše, která byla navíc v 2. pol.

20. století z větší části zničená při budování zemědělského areálu. Z toho tři jámy považujeme za zásobnice, a to na základně charakteristického tvaru s podhloubenými stěnami. Plochy okolo větších jam zaujímaly kúlové a sloupové jámy. Ostatní objekty lze obecně označit za sídlištní

jámy. V každém objektu se v různé míře nacházely zlomky keramiky, ojediněle i větší slepitelné a rekonstruovatelné kusy. Dále lze zmínit nálezy z rozsáhlé jámy č. 10, a to sice keramický přeslen, skleněný korálek a celistvější keramickou nádobu soudkovitého tvaru. Častými nálezy byly také

fragменты mazanice a uhlíky. Téměř všechny jámy měly podobné výplně tmavě šedé jílovité hlíny, některé se lišily světlejším odstínem šedé. Z výplně jsme odebrali poměrně velké množství vzorků zeminy na proplavení na následnou paleobotanickou analýzu a případně i radiokarbonové datování. Předběžně lze usoudit, že se jedná o významnou archeologickou lokalitu, která se pravděpodobně nacházela na dálkové komunikaci mezi středními Čechy, Pojizeřím a podhůřím Krkonoš a Jizerských hor. Vliv na její fungování nepochybně měla nedaleko meandrující Jizera a potok Kadeřávka, který mohl dokonce tehdejší osadou přímo protékat. Již nyní víme, že výsledky výzkumu nám významně obohatí archeologickou mapu Turnovska.

Roman Sirovátka

OPRAVA BETLÉMU Z MARTINIC

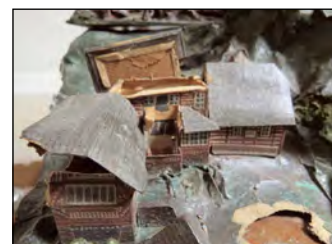
Někdy na začátku října nám do konzervátorské dílny přibyl velice zajímavý předmět. Mechanický vyřezávaný betlém z Martinic v Krkonoších, který před lety do svých sbírek získalo Jilemnické muzeum od rodiny ing. Valeše a který jsme chtěli využít při instalaci vánoční výstavy v Kamenářském domě. Betlém byl bohužel poměrně hodně poničený. Architektura, která je vyrobena z papíru, byla nekompletní, promáčkaná, potráhaná a popraskaná. Mnoho figur bylo nekompletních a neumístěných. Celý betlém byl velmi zaprášený a mechanismus sloužící k rozpořbování postav a scén, vyrobený ze stavebnice Merkur, byl nefunkční a neúplný.

Vzhledem k omezeným časovým možnostem jsme se pustili alespoň do základních oprav. Nejprve bylo potřeba celý betlém šetrně omýt

za pomoci štětečků a vaty. Poté jsme očistili i jednotlivé postavy. Doplnili jsme chybějící části a pak strávili mnoho času rozjímáním

nad tím, kam volně figurky mohly původně patřit. Mezitím bylo nutné opravit porušené a poničené části architektury. Některé části

jsem museli rozřezat, aby se vše mohlo zevnitř vyztužit a zpevnit. Po připevnění opravených papírových modelů se musely upevnit i veškeré postavy, zvířata a stromky. Nakonec se celý betlém ještě jednou očistil.

Zvláštní kapitolou byl pohybový mechanismus. Doufali jsme, že se nám alespoň část podaří rozehýbat. Ovšem nejen rozsah škod na samotném mechanismu, ale i absence motorku a nedostatek času nám nakonec nedovolili celý betlém rozehýbat. To se podařilo jen u několika scén, a to jen díky ručnímu pohonu.

Přesto můžeme s klidným svědomím prohlásit, že Martinický betlém je teď ve stavu, kdy se ho nemusíme bát vystavit, a soudě podle ohlasů návštěvníků se oprava povedla.

Tomáš Štefánek

ROZHOVOR S... MICHAELOU NOVOTNOU

Míša Novotná je už několik let dobrou duší Kamenářského domu. Podílí se na jeho chodu, věnuje se návštěvníkům, stará se o to, aby bylo všude hezky a čisto, a především je nepostradatelnou pomocnicí našim lektorkám. Mluvíme-li o nich v množném čísle, je to trochu zavádějící – v Kamenářském domě je vždy lektorka jen jedna, jenže za dobu, kdy je u nás Míša zaměstnaná, se jich už vystřídalo několik. A tak Míša pracovala s Veronikou Gocovou, Janou Válkovou Střílkovou a nově s Kateřnou Krausovou, se kterou si také brzy popovídáme.

Kdy jsi začala pracovat v muzeu a jak ses k nám dostala?

V muzeu jsem už téměř třetí rok a samotnou mě překvapuje, jak ten čas rychle uběhl. Ale vlastně přitom, jaký je zde shon, spousty práce a akcí, tak není divu.

A jak jsem se sem dostala? Když jsem se přestěhovala z Liberce do Turnova, tak jsem měla převážně brigády a ze setrvačnosti byla delší dobu na pracovním úřadu. Nikdy mě žádná nabídka práce nezaujala, až jednou mi úřednice nabídla práci v muzeu, ale podotkla, že nejspíš bude velký zájem a že asi nemám moc šancí. Nabídka mě ale opravdu zaujala, a tak jsem nelenila a muzeum navštívila. Hned na pokladně mě s otevřenou náručí přivítala Iva Havrdlíková, což jsem jinde nezažila, a tak jsem si pomyslela, že to v muzeu asi bude skvělé. Nakonec jsem místo ve výběrovém řízení získala a nastoupila jako pomocná síla v Kamenářském domě.

A v Kamenářském domě jsi stále. Popiš nám, prosím, co je Tvou náplní práce.

Jednou částí mé práce v Kamenářském domě je udržovat pořádek a čistotu, což je někdy při tak vysoké frekvenci návštěvníků (kolem osmi tisíc ročně) nadlidský úkol. Zajímavější je pro mě ale pomoc při přípravě dětských dílen a při jejich realizaci. O dílny je mezi turnovskými i mimoturnovskými školami velký zájem, a tak to bývá docela velká honička. Doufám, že jsem pro naše lektorky nepostradatelným pomocníkem a organizátorem.

O tom vůbec nepochybuji. Na jaké dílny pro školní nejraději vzpomínáš?

Nejraději vzpomínám na vánoční dílnu, která probíhala před dvěma lety. Tehdy jsme s dětmi vyráběli loutky andílků. Byla to velmi náročná dílna, ale skvěle promyšlená tehdejší lektorkou Janou Válkovou Střílkovou. I v současné době, když se zeptáme dětí, na kterou dílnu u nás vzpomínají, všichni jmenují anděla, myslím, že si ho tehdy vyrobilo skoro tisíc dětí!

Nicméně vypadá to, že i letošní vánoční dílna, při které vyrábíme betlémy z včelího vosku, se dětem (a také mně) velmi líbí. Dílna, jejíž autorkou je naše nová lektorka Kateřina Krausová, má velký ohlas a úspěch a světe div se, mně se při ní splnilo přání – děti jsou při výrobě poslušné a šikovné, asi je uklidňuje vůně medu,

a tak i my lektorky, praktikantky a asistenti nejsme tolik psychicky a fyzicky unavení.

A jsou nějaké, které bys už nechtěla opakovat?

Dílny, na které nechci vzpomínat, jsou ty, kdy se děti navzájem šikanovaly, nebo kdy jedno nezbedné dítě dokáže svým chováním narušit celý chod programu. Je pak velmi náročné dotáhnout program do úspěšného konce, aby si každý žák odnesl nejen výrobek, ale i informace. Můj obdiv a dík patří i jejich učitelkám.

Co je vlastně Tvou původní profesí?

Mám vystudovanou textilní průmyslovou školu v Liberci, po škole jsem nastoupila jako kreslička, ale po mateřské jsem vystřídala spoustu profesí (byla jsem prodavačkou nejen textilu, ale i potravinových doplňků, pracovala jsem v hotelu, v domově pro seniory apod. Ve všech zaměstnáních jsem mohla uplatnit svůj kladný vztah k manuální práci a využít svoji zručnost. Mnohokrát se mi to vyplatilo a vrátilo. Manuální práce mám prostě ráda – nejen v muzeu se snažím přidat ruku k dílu, ale i ve volném čase sbírám a suším bylinky a kytky a ráda dělám živé i suché vazby a těším se, že v zimních měsících snad budu mít více času zkoušet různé výtvarné techniky, které jsem pochytila například během čtvrtletních výtvarných salonů, které se odehrávají zde v Kamenářském domě.

Je o tobě známo, že jsi nadšená zahrádkářka?

To určitě jsem, už dvacet let mám svou krásnou velkou zahradu a snažím se na ní trávit co nejvíce času. V posledních letech se musím čím dál víc přizpůsobovat změně klimatu a snažím se najít nové květiny a druhy, které zvládnou současné teplé a suché počasí. A miluju růže, z těch také nejraději dělám vazby. Ostatně i péče o malou zahrádku kolem Kamenářského domu je jedním z mých úkolů. Máme tady různé bylinky, levanduli, pivoňky a několik keřů. Takže když nemám čas dostat se na svou zahradu, tak si můžu zahradničení užít i v práci.

Jak by podle Tebe mělo vypadat naše muzeum za deset let?

Muzeum za deset let? Pro muzeum je to krátká doba, ale pro mě dost dlouhá, protože přesně za deset let už půjdu do důchodu! Muzeu bych přála zavedení volného vstupného, aby ho mohlo navštívit co nejvíce návštěvníků. Líbí se mi retro propojené s moderními a interaktivními prvky, takže co nejvíce takových expozic a výstav. A co takhle třeba zavést v expozici virtuální prohlídky pravěkého Turnova? Mé osobní přání by byl robot na úklid velkých prostorů muzea, ale to už si dělám spíš legraci. Vážně bych si ale přála, aby tady pořád panovala energie a nadšení, které sem vnáší současná ředitelka.

Alžběta Kulíšková

DRINGS

poradenství * software * hardware

Výpočetní technika – kousek od muzea!

- Počítače, příslušenství, digi-fotoaparáty, audiotechnika to vše můžete zakoupit ve Skálově ulici 6 otevřeno ve všední dny 13.30 – 17.30 hodin
- Objednávat můžete i v pohodlí domova nebo kanceláře využijte e-shop na stránkách www.drings.cz!

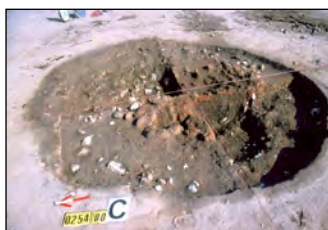

Aleš Bartoš

tel. 603 315 295
www.abzlatnictvi.cz
 zakázková výroba šperků
 Antonína Dvořáka 321 Turnov

ZE SBÍREK MUZEA – KERAMICKÁ ZÁSOBNICE

Největším archeologickým nálezem ve sbírkách turnovského muzea je keramická zásobnice z mladší doby bronzové z Turnova – Maškových zahrad. Zásobnice byla objevena při archeologickém výzkumu v roce 2001 v zahloubeném objektu č. 1088 na ploše E v místě, kde dnes stojí Zimní stadion Ludvíka Koška. Jáma, do které byla zásobnice uložena, sloužila jako zásobní objekt (silo) a keramická nádoba tvořila obal na potraviny. Její objem činil přibližně 60 litrů. Podle paleobotanického rozboru byl v zásobnici uložen ječmen obecný šestiřadý (*Hordeum vulgare* var. *hexastichon*), resp. jeho nadrcené obilky. Jde tak o unikátní objev ječných krup – bulguru z mladší doby bronzové. Pravděpodobně mohl být využit buď pro přípravu pokrmu, nebo také pro výrobu zkvašeného alkoholického nápoje – kva-

su. Keramickou zásobnici jsme při archeologickém výzkumu našli

pochopitelně ve zlomcích, a proto bylo nutné ji v keramické laborato-

ři zrestaurovat. Podle specifických technologických stop na lomech střepů bylo možné prokázat, že nádoba byla vyrobena tzv. válečkovou nálepkovou technikou.

Při dosud nejrozsáhlejším archeologickém výzkumu v celém Libereckém kraji na lokalitě Turnov – Maškovy zahrady jsme mezi lety 1998 a 2001 objevili i hrnčířské pece, ve kterých byly podobné keramické zásobnice vypalovány. Studenti archeologie z Univerzity v Hradci Králové takovou hrnčířskou pec v rámci experimentu zrekonstruovali a technologickou repliku zásobnice z Maškových zahrad v ní dokonce vypálili.

Jan Prostředník

STALO SE PŘED STO LETY V TURNOVĚ A OKOLÍ

V regionálním tisku se i nadále objevovaly zprávy a hesla „Svůj k svému!“, která zemědělcům i řemeslníkům připomínala, aby se orientovali na ryze českého obchodníka. Měli si prý uvědomit, že pouze vzájemnou podporou našeho českého obchodu mohli přispět k obrození našeho poválečného hospodářství. * Při jednání okresní správní komise se na počátku roku 1920 řešilo připojení dosud samostatné obce Daliměřice (Daliměřice a Malý Rohozec) a Nudvojovic s tzv. Nádražním předměstím (oblast kolem vlakového nádraží a vlastně celá dnešní Nádražní ulice), které byly pod správou obecního zastupitelstva z Modřišic, k Turnovu. Z celého jednání bylo zřejmé, že představitelům Turnova šlo v této fázi především o připojení Nudvojovic s vlakovým nádražím, které nabízely prostor k dalšímu rozšíření města. Byl to však běh na dlouhou trať a k jejich připojení došlo až v roce 1923. V případě Daliměřic si zastupitelé města počkali ještě téměř dalších třicet let. * Na počátku roku hodnotil městských lékař Dr. Vojtěch Král uplynulý rok 1919. Obyvatelé města tehdy

především přestáli epidemii neštovic, kdy byla turnovská nemocnice přizpůsobena výhradně pacienty postižené neštovicemi a přijímala i pacienty z českodubského okresu, kteří vlastní infekční nemocnici neměli. Město tehdy zavedlo řadu omezení a nařízení. Postižené domy byly označeny tabulkami a obyvatelstvu těchto domů byl zakázán jakýkoli styk s ostatními občany města. * Celý únor a březen roku 1920 se nesl ve znamení oslav 70. narozenin prezidenta republiky. Po celou dobu probíhaly ve městě přednášky týkající se Masarykovy činnosti v otázce české, ženské, náboženské a sociální, o vztahu pre-

zenta k dělnictvu nebo ke školství. * V krátkém fejetonu místních Pojizerských listů z února 1920 se dozvídáme něco o moderní mládeži počátku 20. století. V sarkasticky pojatém článku se píše, že synové zámožných rodičů prý raději studují dál od domova. Gymnázium na malém městě je neláká a chtějí do Prahy. Tam je údajně vše: divadla, koncerty, plesy, šantány..., a navíc bez kontroly rodičů. Jen v Praze prý je ten pravý život, tam je každému vše dovoleno. Autor článku končí slovy, že mladí „ještě přeci musí hodně užít, vypít a vykouřit, než se ožení a usadí“. * Na konci února se v Turnově konalo

několik provazochodeckých představení známého českého provazochodce Karla Tříšky. Na provaze spolu s ním vystupovali ještě dvě dámy a dva muži za doprovodu živé hudby. * Byla nově zavedena dávka ze psů. Majitelé „přepychových“ psů měli do městské kasy odvádět deset korun, z hlídacích psů se měly platit čtyři koruny. * Místní sokolská jednota se věnovala přípravám na sedmý sokolský slet, první v samostatné republice, který se konal v červnu roku 1920. Uvádíme některé z připravovaných cviků: „z komíhání v podporu o pažích zákmihem vzpor do stoje o rukou vzporem zvolna do váhy bez oporu – předkmihem toč na zad do podporu o pažích – předkmihem vzpor vklopmo zákmihem kolo roznožmo napřed, odkmihi na zad do podporu o pažích a kotoul nazad rozpažmo – předkmihem vzpor – kolo zanožmo snožmo“. * Na schůzi obecního zastupitelstva 29. března se projednávalo udělení čestného občanství univerzitním profesorům Josefu Pekařovi a J. V. Šimákovi, kteří roku 1920 oslavili své padesáté narozeniny.

David Marek

VÝSTAVY A AKCE V LEDNU, ÚNORU A BŘEZNU

VÝSTAVNÍ SÁL

Do 26. 1. **reGenerace 4.** Výstava turnovských šperkařů a hostů, tentokrát šperkařů z Prahy
4. 2. – 15. 3. **Dětský výtvarný salón**
26. 3. – 31. 5. **Boleslawiecká keramika.** Výstava tradiční a slavné keramiky

KAMENÁŘSKÝ DŮM

Do 26. 1. **Pospěšte pastýři k Betlému.** Betlémy a betlémařství v Pojizeří
6. 2. – 29. 3. **Svět kostiček.** Výstava exponátů sestavených z kostiček stavebnice LEGO a SEVA, včetně doprovodné dílny

EXPOZICE HOROLEZECTVÍ

Nově otevřená stálá expozice v budově bývalé galerie

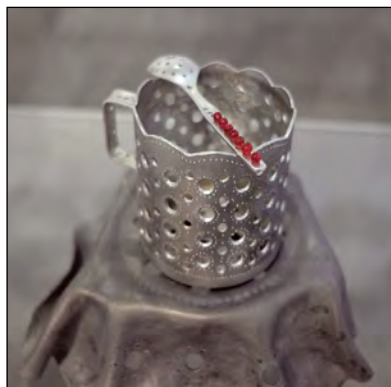
DLASKŮV STATEK

15. 2. **Masopust na Dlaskově statku.** tradiční oslavy s bohatým programem.
Statek je v zimě uzavřen.

AKCE

16. 1., 23. 1., 30. 1., 6. 2. a 13. 2. **Putování za minerály IV.** Serie cestopisných přednášek souvisejících s geologií
22. 1. **Kde je vůle, tam je cesta.** Prvovýstup Boys 1970, Huandoy North, Peru. Vyprávění Radoslava Groha

FOTOOHLÉDNUTÍ ZA MINULÝM ČTVRTLETÍM

Poslední čtvrtletí roku 2019 bylo opravdu nabitě, jeho připomenutí začínáme Posvícením na Dlaskově statku, které se konalo na konci září, takže se do minulého čísla už nedostalo. Druhou fotografií připomínáme Výtvarný Salon, jehož oba turnusy byly plné skvělých lekcí a příjemné nálady. V říjnu jsme zahajovali výstavu turnovského Klubu filatelistů s úžasnými filatelistickými exponáty. V listopadu se ve výstavním sále už počtvrté setkali šperkaři na výstavě reGenerace IV. Výstava probíhá ještě do konce ledna, tak ji neváhejte navštívit. Stejnou šanci máte i s výstavou betlémů z Pojizeří, která vám i po Vánocích může přinést potěšení. Na turnovských vánočních trzích se muzeum, kromě přípravy vlastního trhu, podílelo i přípravou programu v muzeu a v Kamenářském domě – mj. probíhaly i dílny s výrobou medových svíček. A vrátíme se ještě na začátek prosince, kdy na Dlaskově statku proběhla výuka výroby slaměných ozdob.

NAVŠTIVTE V MUZEU, CO SE DÁ

MUZEJNÍ PRODEJNA

šperky,
drahé kameny, sklo,
bižuterie, regionální
speciality, sladkosti,
knihy, mapy

ZLATNÍCI V KAMENÁŘI

autorské šperky
zakázková výroba
snubní prsteny
drahokamy
ukázky řemesla

DLASKŮV STATEK

národní kulturní
památky
vesnická domácnost
z časů našich
předků

Muzejní čtvrtletník vydává Muzeum Českého ráje v Turnově. Povolení MK ČR – E 15658. ISSN: 1801-4054. Odpovědná redaktorka: Mgr. Alžběta Kulíšková. Grafická úprava, sazba: Alžběta Kulíšková. Tisk: Tiskárna UNIPRESS, s.r.o. Svobodova 1431, Turnov, tel. 481 319 411. Uzávěrka tohoto čísla byla 15. prosince 2019. Muzejní čtvrtletník je k dostání zdarma na pokladně muzea a v informačních centrech a muzeích v okolí Turnova. Emailem zaslaným na adresu kuliskova@muzeum-turnov.cz si můžete objednat zaslání Čtvrtletníku emailovou poštou. Na vydání přispívá Město Turnov. Děkujeme.

OTEVÍRACÍ DOBA V MUZEU a KAMENÁŘSKÉM DOMĚ: Úterý až neděle od 9.00 do 16.00 hodin. **NA DLASKOVĚ STATKU:** Od ledna do konce března zavřeno. Statek se otevře na oslavu Masopustu 15. února 2019. Od dubna otevřeno od úterý do neděle: 9.00–16.00.

Změna programu může nastat – pro aktuální informace vždy sledujte webové stránky muzea! Těšíme se na Vaši návštěvu!